

PHÁT TRIỂN TƯ DUY PHẢN BIỆN CHO HỌC VIÊN TRONG GIẢNG DẠY LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ TẠI CÁC TRƯỜNG CHÍNH TRỊ TỈNH, THÀNH PHỐ HIỆN NAY

Dương Văn Tiến
Khoa NNPL - Trường Chính trị Gia Lai

Tóm tắt: Trong bối cảnh chuyển đổi số và yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục hiện nay, phát triển tư duy phản biện cho học viên các trường chính trị tỉnh, thành phố trở thành yêu cầu cấp thiết. Tư duy phản biện không chỉ giúp học viên nâng cao năng lực tiếp nhận, phân tích và xử lý thông tin mà còn góp phần hình thành bản lĩnh chính trị, phương pháp tư duy khoa học và năng lực vận dụng lý luận vào thực tiễn công tác. Bài viết phân tích cơ sở lý luận về tư duy phản biện; làm rõ vai trò của tư duy phản biện trong giảng dạy lý luận chính trị; đánh giá thực trạng phát triển tư duy phản biện cho học viên tại các trường chính trị hiện nay. Trên cơ sở Quy chế đào tạo Trung cấp lý luận chính trị của Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh và yêu cầu đổi mới phương pháp giảng dạy trong kỷ nguyên số, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm phát triển tư duy phản biện cho học viên, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng cán bộ trong tình hình mới.

Từ khóa: tư duy phản biện; lý luận chính trị; trường chính trị; chuyển đổi số; học viên.

DEVELOPING CRITICAL THINKING FOR LEARNERS IN THE TEACHING OF POLITICAL THEORY AT PROVINCIAL AND MUNICIPAL POLITICAL SCHOOLS TODAY

Abstract: In the context of digital transformation and the ongoing comprehensive reform of political theory education, developing critical thinking for students at provincial and municipal political schools has become an urgent requirement. Critical thinking not only enhances learners' ability to receive, analyze, and process information but also contributes to building political steadfastness, scientific thinking methods, and the capacity to apply theory to practice. This article analyzes the theoretical basis of critical thinking, clarifies its role in political theory teaching, and evaluates the current situation of developing critical thinking among students at political schools. Based on the Training Regulations for Intermediate Political Theory issued by the Ho Chi Minh National Academy of Politics and the demand for teaching innovation in the digital era, the article proposes several solutions to promote critical thinking among students, thereby improving the quality of cadre training and fostering in the current context.

Keywords: critical thinking; political theory; political schools; digital transformation; students.

Nhận bài: 16/03/2026

Phản biện: 17/04/2026

Duyệt đăng: 20/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Sự phát triển mạnh mẽ của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư trong bối cảnh toàn cầu hóa đã làm thay đổi một cách sâu sắc môi trường chính trị, kinh tế, văn hóa và xã hội đối với các quốc gia. Internet, mạng xã hội và các nền tảng truyền thông số không chỉ làm thay đổi phương thức tiếp cận thông tin mà còn tác động trực tiếp đến nhận thức, tư tưởng và hành vi của con người. Bên cạnh những mặt tích cực trong việc mở rộng khả năng tiếp cận tri thức, không gian mạng cũng xuất hiện ngày càng nhiều thông tin sai lệch, xuyên tạc, thiếu kiểm chứng, thậm chí là các quan điểm chống phá nền tảng tư tưởng của Đảng. Điều này đặt ra yêu cầu ngày càng cao đối với đội ngũ cán bộ, đảng viên về năng lực nhận thức, khả năng phân tích, đánh giá và phản biện trước các vấn đề thực tiễn.

Giáo dục lý luận chính trị giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong việc hình thành thế giới quan khoa học, bản lĩnh chính trị và năng lực tư duy

cho đội ngũ cán bộ, đảng viên. Tuy nhiên, trước yêu cầu của thực tiễn mới, hoạt động giảng dạy lý luận chính trị không thể chỉ dừng lại ở việc truyền đạt tri thức theo hướng một chiều mà cần hướng tới phát triển năng lực toàn diện cho người học, đặc biệt là năng lực tư duy phản biện. Đây được xem là một trong những kỹ năng quan trọng giúp học viên có khả năng phân tích vấn đề một cách khách quan, biết kiểm chứng thông tin, đánh giá các quan điểm khác nhau và vận dụng lý luận vào giải quyết các tình huống thực tiễn trong công tác. Học viên các trường chính trị tỉnh, thành phố phần lớn là cán bộ, công chức, viên chức đang trực tiếp tham gia công tác lãnh đạo, quản lý ở cơ sở. Vì vậy, quá trình đào tạo không chỉ nhằm trang bị kiến thức lý luận chính trị mà còn phải hình thành phương pháp tư duy khoa học, khả năng phân tích thực tiễn và năng lực xử lý các vấn đề phát sinh trong công tác.

Thực tiễn cho thấy, hoạt động giảng dạy lý luận chính trị tại các trường chính trị đã có nhiều đổi

mới theo hướng lấy người học làm trung tâm, tăng cường tính thực tiễn và phát huy vai trò chủ động của học viên. Tuy nhiên, việc phát triển tư duy phản biện cho học viên vẫn còn những hạn chế nhất định. Một bộ phận học viên còn thụ động trong tiếp nhận kiến thức; kỹ năng tranh luận, phản biện và xử lý thông tin chưa cao; hoạt động thảo luận học thuật còn mang tính hình thức; phương pháp kiểm tra, đánh giá chưa thật sự chú trọng phát triển năng lực tư duy.

Trong bối cảnh đó, nghiên cứu phát triển tư duy phản biện cho học viên trong giảng dạy lý luận chính trị tại các trường chính trị tỉnh, thành phố hiện nay là yêu cầu vừa có ý nghĩa lý luận, vừa mang giá trị thực tiễn sâu sắc.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận về tư duy phản biện

Tư duy phản biện (critical thinking) là khái niệm được nhiều học giả nghiên cứu dưới các góc độ khác nhau như triết học, logic học, tâm lý học và giáo dục học. Theo Ennis, tư duy phản biện là “tư duy hợp lý và phản ánh nhằm quyết định điều gì cần tin tưởng hoặc nên làm”. Halpern tiếp cận tư duy phản biện dưới góc độ tâm lý học và cho rằng đây là quá trình sử dụng các kỹ năng nhận thức có mục tiêu nhằm đánh giá thông tin và giải quyết vấn đề một cách hiệu quả. Trong khi đó, Paul và Elder nhấn mạnh tư duy phản biện là quá trình tự định hướng, tự điều chỉnh nhằm phân tích và đánh giá thông tin theo các tiêu chí hợp lý để nâng cao chất lượng tư duy. Scriven và Paul lại xem tư duy phản biện là một quá trình trí tuệ tích cực, có kỷ luật, được thực hiện thông qua việc phân tích, tổng hợp và đánh giá thông tin nhằm hình thành niềm tin và định hướng hành động đúng đắn.

Tư duy phản biện đã được đề cập từ rất sớm trong lịch sử triết học phương Tây, đặc biệt qua tư tưởng của nhà triết học Hy Lạp cổ đại Socrates cách đây hơn 2000 năm. Ông cho rằng con người không nên chấp nhận một ý kiến hay nhận thức một vấn đề một cách cảm tính hoặc thụ động, mà cần đặt ra các câu hỏi, tìm kiếm bằng chứng, xem xét các giả định và phân tích thông tin một cách cẩn trọng trước khi đưa ra kết luận. Phương pháp đối thoại và chất vấn của Socrates được xem là nền tảng quan trọng cho sự hình thành tư duy phản biện hiện đại.

Xét về bản chất, tư duy là quá trình nhận thức phản ánh những thuộc tính, mối liên hệ và quy luật của sự vật, hiện tượng trong thế giới khách quan. Hoạt động tư duy của con người được biểu hiện dưới nhiều hình thức như tư duy cảm tính, tư duy lý tính, tư duy kinh nghiệm, tư duy lý luận và

tư duy sáng tạo. Trong đó, tư duy phản biện là một dạng tư duy mang tính phân tích và phản tỉnh cao, đòi hỏi chủ thể phải xem xét vấn đề trên nhiều góc độ khác nhau thay vì tiếp nhận thông tin một cách thụ động.

Về mặt thuật ngữ, “phản” được hiểu là xem xét lại, suy nghĩ lại; “biện” là phân tích, tranh luận và lập luận để làm rõ đúng sai của vấn đề. Do đó, tư duy phản biện có thể được hiểu là quá trình tư duy chủ động, logic và có căn cứ nhằm phân tích, đánh giá thông tin, nhận diện bản chất của vấn đề trước khi đưa ra nhận định hoặc quyết định. Người có tư duy phản biện không dễ bị chi phối bởi các ý kiến, quan điểm hay định kiến sẵn có, mà luôn biết đặt câu hỏi, kiểm chứng thông tin và đánh giá vấn đề trên cơ sở lý lẽ và bằng chứng khoa học.

2.2. Vai trò của tư duy phản biện trong giảng dạy lý luận chính trị

Với đối tượng học viên đặc thù là đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức trong hệ thống chính trị thì việc rèn luyện, phát triển tư duy phản biện có vai trò quan trọng.

Thứ nhất, góp phần nâng cao năng lực nhận thức lý luận chính trị

Giảng dạy lý luận chính trị không chỉ nhằm truyền đạt tri thức mà còn hướng tới hình thành phương pháp tư duy khoa học cho học viên. Trong đó, tư duy phản biện giúp người học tiếp cận lý luận một cách chủ động, biết phân tích, đánh giá và vận dụng kiến thức vào thực tiễn thay vì ghi nhớ máy móc. Theo đó, các nội dung lý luận chính trị thường mang tính khái quát cao và gắn chặt với thực tiễn phát triển đất nước. Nếu học viên chỉ học theo lối thuộc lòng sẽ khó hiểu sâu bản chất của vấn đề và hạn chế khả năng vận dụng vào công tác. Ngược lại, người có tư duy phản biện sẽ biết đặt câu hỏi, phân tích vấn đề từ nhiều góc độ, đối chiếu giữa lý luận và thực tiễn để đưa ra nhận định phù hợp.

Đối với học viên các trường chính trị – chủ yếu là cán bộ, công chức, viên chức ở cơ sở – tư duy phản biện còn giúp nâng cao khả năng xử lý các tình huống phát sinh trong thực tiễn như quản lý nhà nước, cải cách hành chính, công tác dân vận hoặc xử lý dư luận xã hội. Đây là cơ sở quan trọng để nâng cao chất lượng nhận thức lý luận chính trị và năng lực thực tiễn của đội ngũ cán bộ hiện nay.

Thứ hai, hình thành bản lĩnh chính trị và khả năng đấu tranh phản bác quan điểm sai trái

Trong bối cảnh thông tin đa chiều hiện nay, internet và mạng xã hội xuất hiện nhiều thông tin sai lệch, xuyên tạc chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước. Điều này đòi hỏi đội ngũ cán bộ phải có khả năng

phân tích, kiểm chứng và đánh giá thông tin một cách khoa học. Tư duy phản biện giúp học viên không tiếp nhận thông tin một chiều mà biết xem xét nguồn gốc, mức độ tin cậy và mục đích của thông tin trước khi đưa ra nhận định. Người có tư duy phản biện sẽ biết đối chiếu thông tin với cơ sở lý luận và thực tiễn để bảo vệ quan điểm đúng đắn, tránh bị tác động bởi tâm lý đám đông hoặc các luận điệu xuyên tạc.

Bên cạnh đó, tư duy phản biện còn góp phần củng cố bản lĩnh chính trị, giúp học viên tránh rơi vào tư duy cực đoan hoặc tiếp nhận vấn đề một cách cảm tính. Đây là yếu tố quan trọng nhằm nâng cao “sức đề kháng tư tưởng” cho đội ngũ cán bộ trong tình hình hiện nay.

Thứ ba, nâng cao năng lực lãnh đạo, quản lý và giải quyết vấn đề thực tiễn

Học viên các trường chính trị phần lớn là cán bộ lãnh đạo, quản lý hoặc cán bộ trong diện quy hoạch ở cơ sở. Vì vậy, quá trình đào tạo không chỉ trang bị kiến thức lý luận mà còn phải góp phần nâng cao năng lực điều hành và giải quyết các vấn đề thực tiễn.

Trong hoạt động lãnh đạo, quản lý, cán bộ thường xuyên phải xử lý các tình huống phức tạp liên quan đến quản lý xã hội, cải cách hành chính, giải quyết khiếu nại hoặc xử lý thông tin trên mạng xã hội. Nếu thiếu tư duy phản biện, người cán bộ dễ nhìn nhận vấn đề phiến diện và đưa ra quyết định thiếu căn cứ khoa học. Do đó, tư duy phản biện giúp người học biết phân tích nguyên nhân cốt lõi, đánh giá tác động của nhiều yếu tố và cân nhắc các phương án khác nhau trước khi đưa ra quyết định. Đồng thời, tư duy phản biện còn góp phần hình thành phong cách lãnh đạo dân chủ, khách quan và biết lắng nghe ý kiến nhiều chiều trong hoạt động quản lý.

Thứ tư, thúc đẩy đổi mới phương pháp dạy và học lý luận chính trị

Phát triển tư duy phản biện cũng là động lực quan trọng thúc đẩy đổi mới phương pháp dạy và học lý luận chính trị hiện nay. Trước đây, hoạt động giảng dạy ở nhiều nơi còn nặng về truyền thụ kiến thức một chiều, học viên chủ yếu tiếp nhận kiến thức thụ động. Phương pháp này tuy giúp truyền tải nội dung nhưng hạn chế khả năng tư duy độc lập và sáng tạo của người học.

Yêu cầu đổi mới giáo dục hiện nay đòi hỏi quá trình giảng dạy phải chuyển từ “truyền thụ kiến thức” sang “phát triển năng lực”, trong đó chú trọng khả năng phân tích, phản biện và vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Quy chế đào tạo Trung cấp lý luận chính trị của Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh cũng nhấn mạnh yêu cầu phát huy tính tích cực, chủ động của người học; tăng

cường thảo luận, tự học và nghiên cứu thực tế.

Để phát triển tư duy phản biện, giảng viên cần tăng cường các phương pháp giảng dạy tích cực như thảo luận nhóm, tranh biện học thuật, xử lý tình huống và nghiên cứu thực tế. Thông qua các hoạt động này, học viên được tham gia phân tích, trao đổi và bảo vệ quan điểm của mình, từ đó hình thành tư duy phản biện và nâng cao hiệu quả học tập lý luận chính trị.

2.3. Thực trạng phát triển tư duy phản biện trong giảng dạy lý luận chính trị tại các trường chính trị tỉnh, thành phố

2.3.1. Những kết quả đạt được

Trong những năm gần đây, các trường chính trị tỉnh, thành phố đã từng bước đổi mới hoạt động đào tạo, bồi dưỡng cán bộ theo hướng nâng cao chất lượng, gắn lý luận với thực tiễn và phát huy vai trò chủ động của người học. Đây là cơ sở quan trọng tạo điều kiện cho việc hình thành và phát triển tư duy phản biện cho học viên trong quá trình học tập lý luận chính trị.

Trước hết, nội dung chương trình đào tạo, bồi dưỡng từng bước được điều chỉnh theo hướng tăng cường tính thực tiễn và khả năng vận dụng kiến thức vào công tác ở cơ sở. Các chuyên đề lý luận chính trị không chỉ tập trung truyền đạt các nguyên lý cơ bản mà còn chú trọng liên hệ với thực tiễn phát triển kinh tế – xã hội, công tác xây dựng Đảng, cải cách hành chính, quản lý nhà nước và những vấn đề phát sinh trong đời sống xã hội hiện nay. Điều này giúp học viên có điều kiện liên hệ giữa lý luận và thực tiễn, từ đó nâng cao khả năng phân tích và đánh giá vấn đề.

Bên cạnh đó, phương pháp giảng dạy tại nhiều trường chính trị đã có sự đổi mới theo hướng phát huy tính chủ động, sáng tạo của người học. Nếu trước đây hoạt động giảng dạy chủ yếu dựa trên phương pháp thuyết trình một chiều thì hiện nay nhiều giảng viên đã tích cực sử dụng các phương pháp dạy học tích cực như thảo luận nhóm, xử lý tình huống, nghiên cứu thực tế, thuyết trình, phản biện nhóm và học qua dự án. Những phương pháp này không chỉ giúp học viên tiếp thu kiến thức sâu hơn mà còn tạo môi trường để người học rèn luyện kỹ năng lập luận, trình bày quan điểm và phản biện trước tập thể.

Đặc biệt, phương pháp xử lý tình huống và nghiên cứu thực tế được đánh giá là có tác động tích cực đến việc phát triển tư duy phản biện cho học viên. Thông qua các tình huống gắn với hoạt động lãnh đạo, quản lý ở địa phương, học viên phải phân tích nguyên nhân, đánh giá tác động và đề xuất giải pháp xử lý phù hợp. Quá trình đó giúp người học hình thành tư duy đa chiều, khả năng

nhìn nhận vấn đề khách quan và nâng cao kỹ năng vận dụng lý luận vào thực tiễn.

Ngoài ra, nhiều trường chính trị đã quan tâm xây dựng môi trường học thuật thông qua việc tổ chức các diễn đàn trao đổi học thuật, tọa đàm chuyên đề, hội thi giảng viên dạy giỏi, hội thi học viên học giỏi lý luận chính trị và các cuộc thi nghiên cứu khoa học. Đây không chỉ là hoạt động chuyên môn mà còn là không gian để học viên trao đổi quan điểm, tranh luận khoa học và rèn luyện khả năng tư duy độc lập. Một số trường còn tổ chức sinh hoạt chuyên đề, câu lạc bộ lý luận trẻ hoặc diễn đàn trực tuyến nhằm khuyến khích học viên chủ động nghiên cứu và trao đổi học thuật.

2.3.2. Những hạn chế, bất cập

Mặc dù việc phát triển tư duy phản biện cho học viên trong giảng dạy lý luận chính trị tại các trường chính trị tỉnh, thành phố đã đạt được một số kết quả tích cực, song thực tế vẫn còn nhiều hạn chế và bất cập ảnh hưởng đến hiệu quả đào tạo, bồi dưỡng cán bộ hiện nay.

Trước hết, phương pháp giảng dạy ở một số nơi vẫn còn nặng về truyền đạt kiến thức theo hướng một chiều. Trong nhiều lớp học, giảng viên vẫn giữ vai trò trung tâm, chủ yếu sử dụng phương pháp thuyết trình, trong khi học viên tiếp nhận kiến thức một cách thụ động. Hoạt động trao đổi, tranh luận hoặc xử lý tình huống còn ít được tổ chức hoặc chỉ thực hiện mang tính hình thức. Điều này khiến người học thiếu cơ hội rèn luyện kỹ năng đặt câu hỏi, phân tích và phản biện vấn đề.

Một số giảng viên tuy đã có ý thức đổi mới phương pháp giảng dạy nhưng vẫn còn tâm lý e ngại tranh luận học thuật hoặc lo ngại khó kiểm soát nội dung thảo luận trong lớp học. Vì vậy, hoạt động dạy học ở một số nơi vẫn thiên về “truyền đạt nội dung đúng” hơn là khuyến khích học viên tư duy, tranh luận và phát hiện vấn đề. Điều này phần nào làm hạn chế khả năng hình thành tư duy độc lập và tư duy phản biện cho người học.

Bên cạnh đó, nhiều học viên còn tâm lý e ngại tranh luận và ngại nêu ý kiến trái chiều trong quá trình học tập lý luận chính trị. Một bộ phận học viên vẫn chịu ảnh hưởng của thói quen học tập thụ động, quen với việc nghe giảng, ghi chép và học thuộc nội dung để phục vụ kiểm tra, thi cử. Không ít học viên cho rằng phản biện hoặc nêu quan điểm khác biệt dễ dẫn đến hiểu lầm hoặc bị đánh giá là “tranh luận không cần thiết”. Chính tâm lý này làm giảm tính chủ động và khả năng tham gia trao đổi học thuật của người học.

Ngoài ra, kỹ năng lập luận, trình bày quan điểm và bảo vệ chính kiến của nhiều học viên còn hạn chế. Khi tham gia thảo luận hoặc xử lý tình

huống, một số học viên chưa biết cách phân tích vấn đề theo hướng logic, còn lúng túng trong việc sử dụng dẫn chứng và lập luận để bảo vệ quan điểm của mình. Điều này cho thấy việc rèn luyện kỹ năng phản biện trong quá trình đào tạo chưa thực sự được chú trọng đúng mức.

Một hạn chế đáng chú ý khác là hình thức kiểm tra, đánh giá ở nhiều nơi vẫn thiên về tái hiện kiến thức thay vì đánh giá năng lực tư duy và khả năng vận dụng thực tiễn. Các bài kiểm tra chủ yếu yêu cầu học viên trình bày nội dung lý thuyết, trong khi các hình thức đánh giá năng lực phản biện như tranh biện, xử lý tình huống, phản biện nhóm hoặc viết tiểu luận phân tích chưa được áp dụng phổ biến. Điều này dẫn đến tình trạng học viên học để thi hơn là học để phát triển tư duy và năng lực thực tiễn.

Trong bối cảnh hiện nay, kỹ năng sử dụng công nghệ số và khả năng kiểm chứng thông tin của một bộ phận học viên còn hạn chế cũng là vấn đề đáng quan tâm. Sự phát triển của internet và mạng xã hội giúp học viên tiếp cận thông tin nhanh chóng, nhưng đồng thời cũng đặt ra nguy cơ tiếp nhận các thông tin sai lệch, thiếu kiểm chứng hoặc mang tính định hướng dư luận. Tuy nhiên, không phải học viên nào cũng có khả năng đánh giá độ tin cậy của nguồn tin, nhận diện thông tin giả hoặc phân tích thông tin theo hướng khoa học và khách quan. Điều này ảnh hưởng trực tiếp đến khả năng tư duy phản biện của người học trong môi trường thông tin đa chiều hiện nay.

Môi trường học thuật tại một số trường chính trị cũng chưa thực sự tạo điều kiện thuận lợi cho phát triển tư duy phản biện. Hoạt động trao đổi học thuật, nghiên cứu khoa học hoặc tranh luận chuyên đề ở nhiều nơi chưa được tổ chức thường xuyên; các diễn đàn học thuật dành cho học viên còn ít; không khí lớp học đôi khi còn nặng tính hành chính, thiếu tính tương tác và tranh luận học thuật. Điều này khiến học viên thiếu môi trường để rèn luyện khả năng phản biện và phát triển tư duy độc lập.

2.4. Một số giải pháp

Thứ nhất, nâng cao nhận thức về vai trò của tư duy phản biện

Cần nhận thức đúng rằng tư duy phản biện không phải là phủ nhận hay chống đối, mà là phương pháp tư duy khoa học giúp phân tích, đánh giá vấn đề một cách khách quan. Việc nâng cao nhận thức đúng đắn sẽ góp phần xây dựng môi trường học tập dân chủ, khuyến khích học viên mạnh dạn trình bày chính kiến, tham gia tranh luận học thuật và phát huy tư duy độc lập. Đồng thời, điều này cũng giúp giảng viên chuyển từ phương pháp truyền thụ một chiều sang định hướng, gợi mở và đồng hành cùng người học.

Thứ hai, đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng phát triển năng lực

Giảng viên cần chuyển mạnh từ truyền đạt kiến thức sang tổ chức hoạt động học tập tích cực. Cần tăng cường các phương pháp như dạy học nêu vấn đề, tranh biện học thuật, xử lý tình huống, nghiên cứu thực tế và phản biện nhóm nhằm tạo điều kiện cho học viên phân tích, trao đổi và bảo vệ quan điểm của mình. Việc sử dụng câu hỏi mở và tình huống thực tiễn sẽ giúp học viên phát triển tư duy đa chiều và khả năng vận dụng lý luận vào thực tiễn.

Thứ ba, đổi mới kiểm tra, đánh giá

Kiểm tra, đánh giá cần chuyển từ đánh giá khả năng ghi nhớ sang đánh giá năng lực vận dụng, phân tích và phản biện. Cần đa dạng hóa hình thức đánh giá như bài tập tình huống, tiểu luận, thuyết trình, phản biện nhóm và nghiên cứu thực tế. Đồng thời, hệ thống tiêu chí đánh giá cần chú trọng kỹ năng lập luận, phân tích và xử lý thông tin của học viên thay vì chỉ dựa vào kết quả thi cuối khóa.

Thứ tư, tăng cường nghiên cứu thực tế và nghiên cứu khoa học

Nghiên cứu thực tế và nghiên cứu khoa học là môi trường quan trọng để học viên rèn luyện khả năng quan sát, phân tích và đánh giá vấn đề thực tiễn. Thông qua khảo sát thực tế, viết thu hoạch, tham gia hội thảo khoa học, tọa đàm chuyên đề hoặc diễn đàn tranh biện, học viên có cơ hội đối chiếu giữa lý luận và thực tiễn, từ đó phát triển tư duy phản biện và năng lực giải quyết vấn đề.

Thứ năm, nâng cao năng lực số và kỹ năng kiểm chứng thông tin

Trong bối cảnh bùng nổ thông tin hiện nay, học viên cần được trang bị kỹ năng đánh giá nguồn tin, nhận diện tin giả, kiểm chứng thông tin và

phản biện trên môi trường mạng. Đây là cơ sở quan trọng giúp người học tiếp cận thông tin một cách khoa học, khách quan và nâng cao khả năng thích ứng với môi trường quản trị số hiện nay.

Thứ sáu, nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên

Giảng viên giữ vai trò quyết định trong phát triển tư duy phản biện cho học viên. Vì vậy, cần chú trọng bồi dưỡng phương pháp giảng dạy hiện đại, kỹ năng tổ chức tranh luận học thuật, năng lực nghiên cứu khoa học và khả năng ứng dụng công nghệ số cho đội ngũ giảng viên. Đồng thời, giảng viên cần đổi mới phong cách giảng dạy theo hướng gợi mở, đối thoại và khuyến khích học viên chủ động trao đổi, phản biện trong quá trình học tập.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh chuyển đổi số và yêu cầu đổi mới giáo dục lý luận chính trị hiện nay, phát triển tư duy phản biện cho học viên các trường chính trị tỉnh, thành phố là yêu cầu khách quan và cấp thiết.

Tư duy phản biện không chỉ giúp học viên nâng cao năng lực nhận thức lý luận mà còn góp phần hình thành bản lĩnh chính trị, phương pháp tư duy khoa học và năng lực giải quyết các vấn đề thực tiễn trong hoạt động lãnh đạo, quản lý.

Để phát triển hiệu quả tư duy phản biện cho học viên cần thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp như đổi mới nhận thức, đổi mới phương pháp giảng dạy, đổi mới kiểm tra đánh giá, tăng cường nghiên cứu thực tế, nâng cao năng lực số và xây dựng môi trường học thuật dân chủ, sáng tạo.

Đây không chỉ là yêu cầu của đổi mới giáo dục lý luận chính trị mà còn là điều kiện quan trọng để xây dựng đội ngũ cán bộ có đủ phẩm chất, năng lực và tư duy đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong thời kỳ mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh (2026), Quy chế đào tạo Trung cấp lý luận chính trị ban hành kèm theo Quyết định số 988-QĐ/HVCTQG ngày 20/3/2026.

Vũ Thanh Sơn (2025), “Tư duy phản biện trong kỷ nguyên số”, Tạp chí Lý luận chính trị (9/2025).

Phan Thị Hải (2023), “Nâng cao năng lực tư duy phản biện cho người học trong đào tạo người làm báo ở các trường đại học Việt Nam hiện nay, tạp chí lý luận và truyền thông” (số 3/2023).

Ennis, R.H. (1985), *A Taxonomy of Critical Thinking Dispositions and Abilities*, Freeman, New York.

Halpern, D.F. (1998), *Teaching for Critical Thinking: Helping College Students Develop the Skills and Dispositions of a Critical Thinker*, New Directions for Teaching and Learning.